

VRANCEA – ȚARĂ DE LEGENDĂ

Valeriu D. Cotea

Invitația de a fi prezent la actualul Simpozion (11-14 octombrie 2001) intitulat **Pădurea vrânceană la începutul mileniului trei** mă onorează. Participând cu aceeași plăcere cu care, presupun, am fost invitat, mă bucur și de prilejul de a vedea „*pe viu*” cum se desfășoară o întâlnire între generațiile de silvicultori vrânceni.

Inițial, am primit telefon de la domnul inginer Mircea Diaconu, vicepreședinte al Consiliului Județean Vrancea, care, după ce l-am asigurat că voi fi prezent, m-a întrebat cu ce vin, deoarece ar dori să mă întâmpine. l-am răspuns că încă nu știu dacă vin cu trenul sau cu mașina; esențial este că vin cu dragoste, întrucât doresc să revăd plaiurile unde m-am născut și copilărit; vin cu tot sufletul, pentru că port în inimă spiritul vrâncean al acestei minunate „*țări*” încărcate de istorie și legendă, plină de păduri care ne-au încântat copilăria și adolescența, ne-au stimulat imaginația, ne-au asigurat existența.

Ulterior, mi-a telefonat domnul ing. Gică Duță, directorul Direcției de Silvicultură Vrancea, rugându-mă să-i trimit un mesaj scris cu privire la simpozion, i-am răspuns că „...*specialitatea mea este diferită de a dumneavoastră. Ele au, într-adevăr, și un element comun, care a rezistat de-a lungul mileniilor; reprezentat de materialul butoiului pentru vin. Știința vinului a evoluat atât de strâns de cea a lemnului, încât în prezent fiecărui vin renumit al lumii îi priește numai o anumită pădure de stejar. Doresc să fiu prezent și prin faptul că unul din frații mei, inginerul Toma D. Cotea, și-a închinat și dăruit puținii ani ai vieții (1920-1955) silviculturii vrâncene.*” Și, continuând, i-am mai

spus „că voi interveni oral, după alți vorbitori, ca să pot „intra” cât de cât în temă: în fine, aș mai dori ca intervenția mea să fie înregistrată, pentru ca apoi să vă pot da transcris materialul solicitat.”

Doamnelor și domnilor,

Duminică, intrând în biserica parohiei de care aparțin („Sfântul Nicolae” din Copou-Iași, ctitorită de Nicolae Iorga), m-am exprimat admirativ față de o doamnă care mă cunoștea: „e mult popor aici”, apreciere la care răspunsul a fost prompt: „aveți dreptate, dar din lumea bună numai eu și soțul meu”. Am amintit acest fapt pentru a reliefa că, la simpozionul prezent, toți participanții sunt numai din lumea bună. Îmi susțin afirmația bazat pe mai multe considerente, dintre care mi-aș permite să vă relatez doar unul. Ieri, într-un compartiment al trenului Iași-București, unde îmi aveam locul, am asistat la o discuție între doi cunoscuți:

— Ce faci? Nu te-am mai văzut de mult!

— Într-adevăr, am lipsit vreo doi ani, fiind plecat cu familia la Palma de Mallorca, port și stațiune balneoclimaterică la vestul Mării Mediterane, după cum știți.

— Cum de ți-ai putut permite acest lux?

— Dragă... după cum știi, cu am fost șofer la ăia cu „Țigaretă” și, ca să nu fiu anchetat... și să nu ne mai încurcăm în declarații, m-au expediat acolo pe cheltuiala lor, care n-a fost prea mică.

Doamnelor și domnilor, să fiți mândri că silvicultura vrânceană, cu toate greutățile prin care trece, n-a trimis pe nimeni la Palma de Mallorca. Văd că zâmbiți! Dar trebuie să recunoaștem cu toții că în țara noastră se petrec lucruri foarte dureroase din acest punct de vedere.

Situația prezentată și încă multe altele similare ne determină să ne întoarcem privirea chiar și la trecutul nu prea îndepărtat. Aseară, împreună cu domnul prof. Cicerone Rotaru – venit special de la Paris pentru acest simpozion – și cu domnul inginer... Cioară, fost ministru al Silviculturii, am discutat câte ceva și despre etapa Ceaușescu. În legătură cu aceasta, îmi amintesc un episod pe care l-am spus dumnealor, iar acum vi-l relatez și dumneavoastră.

Înainte de revoluție, când nepotul meu era la vârsta întrebărilor, deloc ușoare, m-a întrebat:

— Bunicule, cine-i conducătorul țării noastre?

— Tovarășul Nicolae Ceaușescu.

— Bunicule, dar el conduce și femeile?

N-am știut ce să-i răspund!... După cum în prezent n-aș putea spune cum s-ar putea pune capăt corupției. Cred însă că dacă nu-i ordine în față, foarte greu se poate găsi în spate.

Am fost atent la ceea ce s-a spus aici. M-a impresionat cum unii dintre antevorbitori au evocat pe cei trecuți în eternitate, dându-le ospitalitate în sufletele noastre. Prin acest gest, noi nu suntem mai puțin vii, dar cu siguranță că ei sunt mai puțin morți. Cu acest prilej, aș dori să rostesc un cuvânt de admirație și pentru inițiatorii și făuritorii acestei impresionante galerii de portrete ale inginerilor silvicultori, care, sacrificându-se pe altarul silviculturii vrâncene, au pătruns în sanctuarul silviculturii românești. Dat fiind că aici, în sală, sunt trei generații de silvicultori, cu o distanță medie între ele de 25 de ani, înseamnă că vârstnicii, privind în urmă, se mândresc cu înfăptuirile lor, tinerii, ținând departe, întocmesc planuri de perspectivă, iar maturii se bat la mijloc să găsească cele mai convenabile soluții pentru dăinuirea pădurii vrâncene.

Mă bucur că am avut șansa de a participa la o asemenea manifestare tehnico-științifică, unde se discută despre pădure în general și despre pădurea vrânceană în special. Rolul și funcțiile sociale ale pădurii sunt multiple. Cu unele dintre ele am făcut cunoștință în cadrul acestui simpozion, motiv pentru care el va rămâne înscris cu majuscule în memoria mea.

Aș relua ideea că pădurea, acest „*aur verde*”, cum o numesc unii, acest „*plămân al pământului*”, cum îi spun alții, a contribuit și contribuie la formarea solului, având de asemenea o funcție decisivă în stabilirea terenurilor în pantă. Marile civilizații ale antichității (chineză, mesopotamiană, egiptcană, greacă, romană) au dispărut și datorită tăierii sălbatice a pădurilor. Într-o călătorie de studii făcută în

Iran, vizitând Persepolis (vechi oraș antic, unde se află ruinele palatului lui Darius și ale palatului lui Xerxe) și Pasagardes (oraș fondat de Cyrus cel Mare), am cunoscut o parte din podișul central al Iranului pe care creșteau, din loc în loc, doar câțiva scaieți. Însoțitorul meu, un profesor de la Universitatea din Teheran, mi-a atras atenția, amintindu-mi că acum 2000-3000 de ani acest podiș era acoperit de păduri de teck (un arbore exotic cu lemn dens, dur și foarte rezistent), care au fost tăiate pentru construcția de corăbii necesare în războaiele duse împotriva grecilor. Când am fost în Grecia, mi s-a explicat că pământul lor este foarte sărac deoarece codri întregi de stejar au fost tăiați încă din antichitate pentru corăbiile utilizate în războaiele contra perșilor. Companiul meu, un profesor de la Universitatea din Atena, îmi povestea că pantele sudice ale Greciei ajunseseră atât de sterpe, încât se spune că vechii greci puneau oilor și caprelor un fel de ochelari verzi ca iarba rară și uscată să li se pară verde pentru a o putea mânca.

Privitor la sol, considerat o enigmă, mi-aș permite să reamintesc că, atunci când Dumnezeu a creat lumea – spune Scriptura – a făcut întâi natura cu cele patru geosfere (învelișuri): pământul (litosfera), apa (hidrosfera), aerul (atmosfera), plantele și animalele (biosfera), apoi, în ultima zi, a făcut omul. Și, cele șapte zile, se presupune, sunt folosite în sens metaforic, în accepție de mari perioade geologice.

Dumnezeu a uitat însă să facă solul. Noroc însă că acest „pat” elementar pe care stă omenirea s-a format singur. La început (în Prepaleologic), scoarța terestră era dură și nudă – peisaj lunar, marțian, fără posibilitate de a întreține viața. Apăruse deci numai componentul mineral. Or, prin sol înțelegem un amestec intim între componentul mineral și componentul organic. Această situație a persistat circa patru miliarde de ani, până în Paleozoic, când apar primele organisme vegetale și animale (inferioare, urmate de altele tot mai dezvoltate) a căror pătrundere în partea superioară a scoarței litosferice și ale căror resturi putrezite și humificate asigură cel de-al doilea component al solului – componentul organic.

Solul, pământ rodnic și...o mare curiozitate, deși se prezintă ca

un strat neînsemnat ca grosime (0,2 până la 2-3 m în zonele temperate și reci, 7-10 m în zonele tropicale umede), în raport cu grosimea litosferei (1200 km), stă prin intermediul lumii vegetale și animale, la baza existenței umane, lucru de neimaginat. Cum? El este cel mai mare și mai complex laborator al globului pământesc, în care partea minerală se interacționează cu partea organică (vie și moartă) prin milioane de reacții chimice (organo-minerale), eliberând elemente și compuși chimici asimilabili în cantități necesare plantelor. Aceștia, la rândul lor, constituie sursa pentru creșterea plantelor și animalelor acestea, constituindu-se, împreună, în principal furnizor pe hrană pentru omnime și de materii prime pentru industrie, comerț etc.

Solul – această necunoscută („*cette inconnue*”) cum se exprimă pe bună dreptate un pedagog – agronom francez, cu toate că a oferit oamenilor gratuit, nu intră în preocupările lor decât pentru a-l exploata cât mai intens, fără să-și dea seama că îl epuizează, îl sărăcesc, îl supun eroziunii, sărăturii, șubrezindu-și propria lor sursă de existență.

Fiind ultravulnerabil, solul trebuie deci protejat. Dar, pentru a-l putea proteja, întocmai ca și pădurea, el trebuie cunoscut cât mai bine de cei care îl valorifică. Problema protecției lui trebuie corelată cu cea a protecției „aurului verde”, considerat cea mai puternică uzină producătoare de substanță organică. Reamintim că, după aria de extindere a solurilor de pădure, teritoriul României era în trecut acoperit de pădure în proporție de 80-85%, pentru ca în prezent să fie doar de 25%. De la antevorbitori am auzit că, acum, țara noastră ocupă o poziție de vârf în ceea ce privește degradarea terenurilor și se situează printre ultimele la împăduriri. Nu credeți că asemenea situație ar trebui cât mai rapid schimbată? Nu apreciați că acest unic și complex laborator, care este solul, ca de altfel și această uzină ce prelucrează și convertește în masă verde forestieră lumina solară și elementele de sol, ar trebui să fie și ele bine cunoscute, pentru a le putea proteja? Ridic această problemă, deoarece mi se pare că în această direcție lipsește ceva. Să mă explic. Când eram copil, îmi amintesc că, la noi în casă, pe lângă nelipsitul calendar, se mai aflau cărți școlare, câteva

cărți bisericești, precum și altele de genul: Botanica pe înțelesul tuturor, Zoologia... Nu-mi amintesc însă de niciuna cu titlul Pădurea pe înțelesul tuturor, Solul... Tare m-ar bucura dacă s-ar elabora asemenea lucrări scrise pentru publicul larg.

Din file de letopisețe, cărți și documente și aplecând urechea la destăinuirile bătrânilor, nu se poate să nu-ți dai seama cât de grea și încercată a fost istoria vrâncenilor. De aceea, la cunoștințele dumneavoastră de specialitate în silvicultură, aș îndrăzni să adaug câteva date care nu trebuie niciodată uitate.

De veacuri, vechea graniță dintre Transilvania și Vrancea, întocmai ca și cea cu Moldova și Muntenia, era pe culmea munților și cumpăna apelor. Cât timp Transilvania s-a aflat sub același regim juridic (cel al suzeranității otomane, 1526-1699), relațiile dintre locuitorii de dincolo și de dincoace de Carpați erau cele conforme vechilor rânduiești statornicite. După încheierea tratatului de la Karlowitz (26 ianuarie 1699), Transilvania, trecând sub dominația habsburgică, iar Moldova și Muntenia rămânând, în continuare, dependente de Poarta Otomană, relațiile dintre ele au devenit mai puțin bune. Nemeșii unguri și secui, de exemplu, au încercat, să împingă granița cât mai adânc în teritoriul vrâncean, pretinzând că locurile de pășunat, periodic arendate în trecut de la vrânceni, ar fi ale lor. Nereușind să rezolve pe căi pașnice acest diferend, vrâncenii au ripostat ferm, încât în final au restabilit granița pe vechiul traseu, respectiv pe vârfurile de munți Giurgiu, Gorul, Lăcăuț, Corobeșul, Buneul Mic, Stogu Mic, Stogu Mare, continuându-se pe crestele munților Hârțan, Mușat, Lepșa și Stânișoara. Am rămas totuși surprins când cineva din rândul dumneavoastră mi-a șoptit că în prezent au început să apară iarăși mici animozități între județele Vrancea și Covasna. Îl văd aici pe domnul dr.ing....Untaru, un vechi cunoscut de-al meu și mă gândesc că domnia sa, ca specialist unanim recunoscut, împreună cu un geograf și un istoric, n-ar fi rău să publice un material similar chiar poate și mai documentat decât cel elaborat în 1957 pe această temă de marele istoric Ion Ionașcu, originar din Tulnici.

Un alt fapt ce trebuie reținut este conflictul dintre vrânceni și unii boieri moldoveni, care au încercat să-i lipsească pe primii de drepturile asupra munților și pădurilor, conflict cunoscut sub numele de „Procesul cel mare” al Vrancei.

Rezumativ, această stare conflictuală s-a desfășurat astfel. Printr-un document din 1801, domnul Moldovei Constantin Ipsilanti, ca urmare a unei înțelegeri necinstite, înzestrează pe boierul Iordache Roset Roznovanu de la Iași cu munții Vrancei, munți care fuseseră dați vrâncenilor de către voievozii anteriori încă din secolele al XIV-lea și al XV-lea. Prin această donație nedreaptă, Țara Vrancei urma să treacă din proprietatea devălmașă la cea boierească, iar răzeșii satelor să devină clăcași. Vrâncenii, nemulțumiți, încearcă să-și apere drepturile în justiție. Alexandru Moruzi, succesorul lui Alexandru Ipsilanti, deși își dădea seama de ilegalitatea donației, o confirmă totuși în 1803, după ce el însuși devine coproprietar pe pământurile Vrancei împreună cu ceilalți doi falsificatori și profitori. Procesul, cu mari cheltuieli din partea obștilor vrâncene, a durat până în anul 1814, când Divanul a acordat vrâncenilor dreptatea cuvenită. Față de această situație și la îndemnul mitropolitului Veniamin Costache, domnitorul Scarlat Callimachi, printr-un hrisov domnesc, îi repune pe vrânceni în drepturile lor străbune.

În ziua în care s-au împlinit 118 ani de la victoria vrâncenilor asupra nedreptăților puse la cale de domnitorul Constantin Ipsilanti și de boierul Roznovanu, s-a ridicat și s-a sfințit o cruce de piatră înaltă de 2 m, situată în curtea bisericii din localitatea Năruja. Cu acest prilej, protoereul Pascu a rostit, parcă izvorâte din inimile tuturor vrâncenilor, aceste cuvinte încărcate de cele mai sfinte trăiri, demne să rămână întru veșnicie nu numai în memoria locuitorilor din Țara Vrancei, ci și a românilor de pretutindeni: *„Vrancea este cuibul românismului, cetatea unde se mai păstrează, în bună parte, credința, portul și datinele strămoșești”*

Un fapt demn de rememorare considerăm că este acela prin care vrâncenii au avut, vreme îndelungată, drept de veto asupra multor

hotărâri care se luau în Divanul (Parlamentul) țării cu diverse ocazii. Peste cuvântul vrâncenilor, dacă ar fi fost vorba de nedreptăți, silnicii sau alte nelegiuiri, nu putea trece nimeni. Iată, în acest sens, mărturia prințului Nicolae Suțu, în lucrarea sa din anul 1852, **Notițe statistice asupra Moldovei**, în care aduce un argument grăitor în legătură cu cele prezentate anterior... „*doar câteodată (declară autorul lucrării), un veto al vrâncenilor au fostu de ajunsu spre a împiedica aducerea la îndeplinire a unei măsuri arbitrare ori abătută de la lege...*”

Din cele mai vechi timpuri, vrâncenii au știut să lupte cinstit și total nu numai pentru drepturile lor, ci și pentru dreptate și adevăr. Momentul culminant al jertfirii lor pentru cauza generală a poporului român l-a reprezentat lupta anticomunistă după ocuparea țării noastre de către armatele sovietice. Anul 1950 rămâne înscris în istoria vrâncenilor ca an de vârf al luptei împotriva opresiunii străine și a nedreptăților puse la cale de comuniștii români înhăitați cu agresorii. Revoltați pentru că li s-a ridicat dreptul ancestral și legitim de stăpânire a munților, precum și pentru alte nedreptăți, vrâncenii au organizat acțiuni de protest și o dărză rezistență. Mișcarea a culminat cu revolta de la Bârsești, din noaptea de 23-24 iulie 1950. Prin această luptă pentru adevăr și dreptate vrâncenii și-au putut dovedi încă o dată eroismul, curajul, integritatea morală și demnitatea de strănepoți ai măritului Ștefan cel Mare și Sfânt. Numai astfel s-au putut naște alți eroi naționali ai domniei celor șapte feciori ai legendarei Tudora Vrâncioaia de acum mai bine de 500 de ani.

În timpul și după revolta din 1950, o parte dintre vrânceni au fost uciși. Cei mai mulți însă au fost arestați și trimiși în închisorile comuniste. Despre comportarea acestora în detenție apreciem că merită menționată părerea unui fost deținut, Ion Pantazi, care, în cartea sa **Am trecut prin iad**, 1992, scria: „*Țăranii, țăranii vrânceni, opinca românească, în ei curge adevăratul sânge românesc. Simpli, cinstiți, gata să ajute pe oricine, sfătoși în conversație, uniți între ei, muncitori, săracii nu-și dădeau seama că munca în mină este cu totul alta decât cea cunoscută de ei din moși-strămoși (...)*” Ce oameni minunați, ce

vorbă dulce românească! Cum erau afară, în colonie, se adunau în grupuri și discutau despre ale lor. Revoluția făcută era veșnic la ordinea zilei și, dacă se amărau de ceva, era doar că nu înjunghiaseră mai mulți comuniști! Dar ce alt crez mai nobil și mai înălțător poate sta în fruntea trăirilor omenești decât spovedania dintr-o scrisoare a lui Gheorghe Chilian din satul Burca, comuna Vidra? *„Nu-mi pare rău că am fost târât ca un câine în priporul Vidrei și dus la Securitate, apucat de manșeta pantalonilor și lovit cu cizmele... Sângele, sângele, sângele!... ce curgea baltă din mine a lăsat dâră lungă, de neșters!”*

Iar acum, drept încheiere, mi-aș permite să vă relatez trei scurte întâmplări ale căror tâlcuri au lăgătură sub anumite aspecte cu ceea ce v-am prezentat până acum.

Cunoscutul scriitor danez, H.Cr.Andersen, autor al unor capodopere destinate copiilor, se întorcea spre patrie, prin anul 1850, dintr-o vizită pe care o făcuse în Orientul Apropiat. Sosise cu vaporul pe Marea Neagră, iar de la Constanța a luat un alt vapor care să-l transporte pe Dunăre către țara sa. Cu prilejul unei escale într-u port dunărean, a avut ocazia să discute cu un copil. După obișnuitele cuvinte introductive, copilul a fost întrebat ce dorește să devină când va crește mare:

— Ofițer, i-a răspuns hotărât copilul.

— Dar de ce ofițer? a urmat o nouă întrebare a scriitorului.

Și spre surprinderea sa, copilul i-a răspuns cu o voce în care se îngemănau în același ton convingerea și tristețea:

— Pentru că țara în care trăiesc eu trebuie mereu apărată și toți oamenii ar trebui să fie ostași!

Un dialog oarecum asemănător cu acesta am purtat eu ieri, când am sosit aici, la Soveja, tot cu un copil, prin ochii căruia se părea că vrea să se spovedească toată Țara Vrancei.

— Ce ai de gând să faci, când vei fi mare? l-am întrebat eu.

— Pădurar, mi-a răspuns, sigur pe el, copilul.

— Dar de ce? am insistat eu.

— Pentru că pădurea țării noastre trebuie apărată, mai mult ca

oricând, așa cum ne-a apărât ea pe noi de-a lungul întregii noastre istorii.

I-am mulțumit smerit copilului, dându-mi seama că prin glasul său sincer și hotărât îmi vorbea nu numai pădurea muribundă, ci și un întreg popor și chiar însuși Dumnezeu.

Apărați și dumneavoastră pădurea, domnilor silvicultori, împreună cu toți cei care vă simțiți sângele pulsând în vene de inima acestui pământ românesc!

Iar ultima povestire pe care doresc s-o mai relatez, este următoarea:

Prin anii '70, am fost pentru câțiva timp, musafirul unci cabane silvice din Lepșa. Într-una din zile, am fost tentat să particip, în localitatea Tulnici, la un fel de meci-antrenament al echipei de box a Combinatului Siderurgic din Galați, aflată acolo într-o tabără. Pentru această competiție fuseseră selectați și câțiva mocani viguroși din părțile noastre, pentru a trezi interesul publicului pentru acest sport promovat în zonă de temuții „pumni de oțel” siderurgiști, a căror faimă era binecunoscută în toată țara. Intrând în incinta școlii din Tulnici, am constatat că scena școlii devenise un adevărat ring de box, prin instalarea unor frânghii protectoare.

Antrenamentul demonstrativ a început cu categoriile cele mai „ușoare” și a continuat, cum era firesc, cu cele din ce în ce mai „grele”. Nu era o surpriză pentru nimeni faptul că localnicii – parteneri ad-hoc ai campionilor gălățeni – lipsiți de orice experiență în domeniu, cădeau rând pe rând victime ale boxerilor gălățeni.

Într-un meci al celor „grei”, a fost selectat pentru a boxa cu campionul siderurgist un mocan din Tulnici. Cu toate că părea destul de bine făcut, cu musculatură promițătoare și statură athletică, acesta a fost declarat de către toți, drept victimă sigură a colosului siderurgist. La început mocanul nostru a receptat câteva lovituri destul de dure „la moacă”, fapt ce l-a făcut la un moment dat să se oprească din luptă și să se adreseze furios campionului gălățean:

— Da'ce ți-am făcut eu, tovarășe, de dai în mine ca într-un sac?

În aceeași clipă, arbitrul care conducea meciul i-a strigat

tulniceanului:

— Nu te opri, bade! Luptă în continuare, dacă vrei să nu fii cotonogit!

Mocanul nostru, de rușine, dar și de ambiție, a continuat lupta. A mai primit pe parcurs câteva scatoalce zdravene la mutră și la plex, a înghițit în sec, apoi, când a prins momentul potrivit, i-a întors o stângă mocânească buldozerului siderurgist de l-a doborât ca pe un butuc la podea. Arbitrul i-a făcut semn mocanului să stea pe loc, apoi a început să numere:

— Unu... doi...

— De ce numeri, omule? s-a arătat curios tulniceanul.

— Pentru că, a explicat arbitrul, dacă nu se ridică de la podea până număr eu la nouă, tu vei fi câștigătorul și vei fi declarat campion.

Răspunsul tulniceanului nostru a întârziat să sosească și merită să facă parte din anele vrâncene pentru totdeauna:

— Poți să-l pupi și-n c..., că de sculat el nu se va mai scula.

Drept morală la cele spuse relatate se potrivește cred considerația că: vrâncenii rabdă cât răbdă, dar și când nu mai pot răbda, știu să-și facă singuri dreptate.

Am evocat aceste fapte, semnificative pentru istoria Neamului nostru, cu crezul că ele vor fi un îndemn la o mai bună cumpănire și pentru cei care hotărăsc, în această atât de critică și decisivă totodată, perioadă de tranziție social-economică, consolidarea pădurii în general, și a celei vrâncene, în special.